

303

श्री गुरु शरणम् ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

उपासी प्रसिद्ध कर्नाट.

म. कृष्णलाल हरलवन.

आशुनि श्री.

अमरवात.

पानिप्रसंगे नाग पानिपानी तडीना

नथुभाळ शनयवदे पाताना

अपेक्षा पस्तलव्युत्तर प्रीतिनि प्रेमनां आयु.

अपन १८८५ अने १८८६.

श्रीमन् र व्याना.

૩૭૮૩

ગોપીચંદ રાજાનો સ્વ્યાલ.

શ્રી ગણેશાય નમઃ ॥ શ્રી ગુરુભ્યો નમઃ ॥ શ્રી ગોપીજન
વલ્લભાય નમઃ શ્રી શારદાય નમઃ ॥ અથ ગોપીચંદ રાજાનો
સ્વ્યાલ લખ્યો છે.

હલકારાના હુહા.

આયા હલકારા ગોપીચંદકા રેહુંવે જાંગલા દેશમેં;
સરસ્વતી માયા શારદા સમરે, ધર વલ્લભકો ધ્યાન.
પાયે ધુધરે બાજે ધનકે તોડે મુખસે તાન.
ચાલ વ્યાસ હિસ્તાદ હમારા, લેજો મુજરો માન. બોલ આયાં ૧
કામર દેશ કમલા દેવી હશમત હે ભરપૂર;
હાંગલાજકા દરશન કીના જવાલા રેહુંગઈ દુર. બોલ આયાં ૨
રંગરંગીલા છીટી હમારે સદા જે રહે તે સંગ;
કામ પડે ઝગડેકે માંહી કરે ફાનમેં જંગ. બોલ આયાં ૩
પાંચ રૂપેઆ પાવા રોજ કરો જમાં જે ફર ન્યારી;
રામ સાહેબકા હુકમ હુવા તો પકડા ચોર જુવારી. બોલ ૪
ઘડી ઘડીકી ચીટી લખવા ગોયા કમુચ ન ખાતા;
ગુજરાતસેં જલદી આયા મુંબઈ કલકત્તા. બોલ આયાં ૫
મુંબઈમેં મંમાદેવી કલકત્તમેં કાલી;
જોધાણમેં ચામુંડા લાલ ચુંદરી વાળી. બોલ આયાં ૬

બંગાલેસે આયા હલકારા સબકે મન ભાયા,
આવે ગોપીચંદ રાજ બાળે નોખત બાળ. બોલ આયા૦ ૬

ટેરે હુહા.

અયે ગોપીચંદ ગોડ બંગાલેમેં રાજ કરે સબ દેશમેં,
સરસતીમાયા શારદા સમરૂં ધર વલ્લભકો ધ્યાન;
પાયે ધુધરૂં બાળે ધનકે મુખસે તોડે તાન.
બાલ વ્યાસ ઉસ્તાદ હમારા મુજરો લેજો માન. આયા૦ ૧
પિતા હમારે જનને પ્રથવી નામ ત્રીલોકી ચંદ;
રાજ કેદ કીયે દેવનને જીનકે કાટે કંદ;
પ્રીરે દવાઈ શેહેરમાંહી દુનીયાં કરે આનંદ. આયા૦ ૨
મા મેરી મૈનાવતી સરે મામા ભરથરી જાણુ;
ઉજાણુ નગરી સફળા તીરથ તીનકી કૈવે દાન;
જોગી હોયકર ચલા જંગલમેં લગા ગ્યાનકા બાણુ. આયા૦ ૩
કામરૂં દેશ કુમક્ષા દેવી પુરણુ કરજે કાજ,
દક્ષણુ માતા તું જનુની રખીયો મેરી લાજ;
બારા ઘાટી બંગાલેમેં ગોપીચંદકો રાજ. આયા૦ ૪
છછ આતી હુઈ મુલકુંમેં કરે નોકરી રાજ,
ન્યારી ન્યારી ધુડે નોખત બાળે છતીસે બાળ;
હાથી ઉપર કરે અંબાડી બાળે તુરકી બાળ. આયા૦ ૫
ચડા શિકાર ગોપીચંદ રાજ મારા શેર સબ જંગલકા,
સાત સુરમેં ચાદે સુવે ઉનકે પીઠ બંગાલા;
બખતર પાખર ઓર પતકા હાથે સોંવે બાલા. ચડા૦ ૧

એંસી લાખ અસવાર હમારા ચડતેહેં સખ જંગમેં;
 બડે બડે હમ ઝગડે ઝીતે ધડી પલક ઓર છીનમેં ચડા૦ ૨
 પાંચ લાખ ખ્યાદલ સખ ચડતેઘોડે એંશી હજાર;
 સીતરે લાખ તો રેહેવે સાંઢીયે હાથી બાર હજાર. ચડા૦ ૩
 કડાબીણુ ઓર હાથણી મચ્યા દાલ પાસ હમ રખતે;
 કાથ પડે ઝઘડેકે માંહી સખકે પેહેલે ચડતે. ચડા૦ ૪
 શીરોઈ તલવાર હાથમેં કડીયાં બીચ કટાર;
 સીંગા ખાનર શીરે ભટકતા નજરે જુગ સંસાર. ચડા૦ ૫
 પાંચ લાખ હાથીકે હોદે તુરીયાં બહોત અપાર;
 વીસ લાખ તો પડે જંજીરા તીસ લાખ તલવાર; ચડા૦ ૬
 શીર નકીબ ફેજકે માંહી બડા મોર દીલ બંકા;
 ઘોડા ઉપર કરો સખઈ દેઓ નગારે ડંકા. ચડા૦ ૭
 તીસ લાખ બંદુક નાળીબંદ જાતે ખેમ સંભાલ;
 કમર કટારા હાથ શીરોઈ પીઠ ઢળકતી દાલ. ચડા૦ ૮
 બીશ લાખ તોપાંકે ઉપર એક ઈનામ નીશાન;
 તીસ લાખ ઓ પડે જંજીરા એક લાખ અશમાન; ચડા૦ ૯
 દેશ હમારા દુર હે સરે ગોડબંગાલા શેહેર;
 હુંતો ગોપીચંદ રાજ લીયો સીંગને ઘેર. ચડા૦ ૧૦

૨૨.

ગો—ચાલોને સીંગ શીકાર હો શીદારજમીરા.
 આદ જમીરા ભોમીઆ સાથે સુણજો ચીત લગાય;
 માણસ મારો રોજકો સવો ફલ લાખેણો ખાય હો સી૦ ૧

પ્રથમ ભાગ પાહાડકે માંછી બેઠો મારગ રોક
 ગામ ઉગ્ગડયો ગેર કોસવો દુખી શેઠેરકે લોક. હો શીદાર૦ ૨
 સેજી મીડી કામની સરે દુડીઅન કંઠ લગાય,
 રાજી મીમીડા રાજવી સવો સીંગા ચઢે શીકાર. હો સીદાર૦ ૩
 ઘોડા ઉપર ચડેવો સરે લે નંગી તરવાર,
 બાલકેસરી કીપાસેતી લેવા દુશમન કુમાર, હો સીદાર૦ ૪

ટૅર.

ગો—ચારો સુતો શેર નિઃશંક જગાદે સીંગની,

ટૅર.

મીંહણી—રાજી સીંગને મત છોડ કંઠે મેં ખીનતી.
 ગો—ખડી રહે તું સીંગની થારા સીંગને દેહો જગાય,
 લાગો મોરચા રજૂપુતાસે અબકાં ભાગી જાય. ચારો૦ ૧
 સીં—તું આઘમી ખીચ વિસરે ઓ જંગલ ખીચ શેર,
 તુરતલી તોડે મેચાસરે જીભમેં રતીઆણુ ફેર; રાજી૦ ૨
 ગો—ફેર ફેરકે તું ક્યા કરે થારા સીંગને લેજો ઘેર,
 ગામ ઉગ્ગડયો ગેર કેસરે મેં ઉણુરો માગુ વેર. ચારો૦ ૩
 સીં—વેર છે ચારો આગલો ફેર પીછે પસ્તાય.
 ઘેર અડુંકે કામનીસ તું બેગ મીત્રો ને જાય. રાજી૦ ૪
 ગો—શેર નીશંક પહાડમેં જળ્ય જળે જળ્ય માંડે
 દુડીઅન છોડું જીવતો સરે દુક દુક કર ડારં. ચારો૦ ૫
 સીં—નામ લવે દુકકો સરે મારે ઝાલા ઉડે અંગ
 સુતો શેર અખ જાગશે વો કરે રંગમેં ભંગ, રાજી૦ ૬

ગો—રંગમેં ભંગ ચમકતી લાલી તું તીરીયનકી જાત;
 થારા ખાવંદ પગ સાલશે રજપુતા દેહાથ. થારો ૦ ૭
 સીં—સીંગ લડે રજપુતાસે શીર ક્યા હોત,
 ગો—ખડે ખડે નેધે જંગલ ખીચ મારા સીંગને ડાર,
 હાથ છોડ હથીઆર ચલાવા છાતી ખીચ કટાર. થારો ૦ ૮
 સીં—કહાં હાર કટાર ધરો કરમે કરો શીરોઈ મ્યાન,
 ઈતની ખેર કરો તમ રાજ સાહેબ બચાવે જાન. રાજ ૦ ૯
 ગો—જાન હમારી નહી હે નારી મત કરના મગર;
 લાગી ચોટ શીર શેર કીસતું રાંડ ભાગ જાદુર. થારો ૦ ૧૦
 સીં—દુર ભાગકે કહાં મેં જાગી લડુ શેરકે સંગ,
 સનમુખ આય મોરચા માંડ કરાફાજમેં જંગ. રાજ ૦ ૧૧
 ગો—તીરીયાલ ખડે ખાવીંદકે આગે, જીવે જીતનો ખ્યાર;
 લગી ચોટ શીર શેર મરમકી તું ઝોર કટેગી ચાર. થારો ૦ ૧૨
 સીં—ઝોર મરદકે આગ લગાવુ જો જુજો મરથાર,
 સતી હોયકે સંગ ચલુંગી જહું ઉનકે લાર. રાજ ૦ ૧૩

ટર.

(સીંહણ પોતાના સ્વામીને જગાડે છે)

જગોરે જગોરે જંગરા રાજવી, જગોરે જગોરે જંગરા રાજવી,
 શીર ક્યા આવે તુજે નીંદ ચડ આયો ગોપીચંદ રાય.

તોરણ આયો બીંદ—જગો જગોરે ૦.

૧

ચડ આયો ગોપીચંદ રાજ ચઝો દસ ઘાલો ઘેર;

*

અથ સુતે શેના સરે સરે થે પેલી પાસાઓ ખેર. જગો ૦ ૨

દલપર દલ ચડે અતી ભારી તેરી એકલી જન.
 દોદો હાથ રાજ સો સો કર ભગવાન. જાગો જાગોરે ૩
 સીતેર લાખ ફોજકો માલીક વેા ગોપીચંદ રાજ,
 એક ચોટમેં અમર ડગાવે અધક બળવે બાળ. જાગો ૪
 સનમુખ આય મોરચા માંડચા તોપ ધરી શીર ન્યારી,
 સોલધમાં કામે સુણ્યા સવો કર ઘોડે અસ્વારી. જાગો ૫

ટ્રેર લાવણી.

ગોપીચંદ—

ખડા વાધ જદ પડા જમીપર, લગા શીશ બાલા,
 મત કરના પ્રીત રોડકી, મારા શેર દે ગઈ ટધ્વા;
 જન બચાકર ચલી જંગલમેં ઝગડેસે હારી,
 બારા કોસ શીર દે ગઈ અખાડા પરવત ઓર અડી.
 નાલે નાલે શીરે ભટકતી, જોખન મદમાતી,
 જલ જાઓ તેરી પ્રીત સજના મેં જતીથી મારી;
 ઈસ જંગલમેં આગ લગાઈ આજ રહું ન્યારી.
 મારા શેર જળ હુઈ બિરાની જીતોંકી હારી;
 ગોપીચંદને દેખ તમાશા સળ દુનિઆંકુ આયા હાંસા
 તીરીઆ કાજ જુદા પાસા કરખે મેં કોલી. ખડા ૬
 શીરી ફોજ જદ ગોપીચંદકી ક્યા કહેતા ભાઈ;
 રાંડ જતસે કરકર મોહોબત ક્યા કીસને પાઈ;
 લડે ફોજ બીચ શેર સયાને ફેસી વે લડાઈ,
 રાંડ ખડી જદ દેખે તમાશા પાસ નહી આઈ;

લગી ચોટ શીર શેર મરમકી ખાઈ ગઈ મુરઘાઈ.
 મરતા શેર જદ ક્યાજ કહેતા તેરા રાજમેં સુખીજ રહેતા;
 મેકાસીકુ દુખ નહીં દેતા રહો બોલબાલા. ખડાં ૨
 ચડી ફેજ જબ ગોપીચંદકી ક્યા કહેતા સખકુ,
 રાંડ જત જગતમેં જુઠી ના ચઈયે હમકુ;
 દોલત માયા માલ ખજના સખી દુનિઆં તુમકુ,
 દોલત માયા બેઠા ખજના યાદ કરો ધરકુ;
 ઈતની અરજ અબ સુનલો મેરી સખી જાઓ ધરકુ,
 જીતે રહે તો આન મીલેંગે જીતે જંગલકુ,
 જોગી હોકર ધ્યાન લગાઈ પદમ પદારથ જો મેં પાછી,
 જનમ મરનસે મેં ટલ જાઈ હોય ગયા ઉજ્યાલા. ખડાં ૩
 હાકમને જદ કરી હુશીયારી હરણુ એક લાયા,
 બારા હરણુ ઉનકે પીછે છલ બલ કીયા;
 અપને હાથસે ચોટ લગાઈ હરણુ ગભરાયા,
 બારા હરણુ ઉનકે પીછે ગીરા દઈ કાયા;
 હરણુકો જદ દેખત તમાશા હાકમ ખુલવાયા,
 રાંડ જત એક નહીં જુગમેં મનમેં હરખાયા;
 અખી કહેતો ચહાંસે સરકુ ચલો ચાર સખ અપને ધરકુ;
 મોતી કહે મેં રટતા હરકુ. ખડાં ૪

ટૅર.

ગો—મીનાવતી માતા નીર ભયોરે થારા નેણમે,

મૈ—ગોપીચંદ લડકા, બાદલ બરસેરે કંચન મેહેલમેં;

ગો—ક્યું માતા તું ઉણુમનીશરે નીતકી રહેત ઉદાશ:

જો કોઈ કહેવે જીભ કટાવું કરું દુશમનકો નાશરે મૈં ૧

મૈ—ના બેટા મે ઉણુમનીશરે ના કરું રહુરે ઉદાસ;

રન પલટી બાદલ ચડચોશરે અળ બરસણુરી આશરે ગો ૨

ગો—ના બાદલ ના બીજલીસરેરે ના કોઈ બાળે વાવ;

થારે મન ચિંતા ઘણી માને સાચી બોલ બતાવરે. મૈં ૩

મૈ—સાચ કહેશને સત ડગશેને જુઠ કહે પત બચ;

ઝાઝ પડી દરીઆવમેં શમે અધબીચ ગોથા બાચરે. ગો ૪

ગો—ઝાઝ પડી દરીઆવમેં સવે કરદળ પેલે પાર;

માર હઠાવું નીરનેશમે કર નાંગી તલવારરે. મૈં ૫

મૈ—મ્યાન કરો તલવાર અને તુમ ધરો જમીનપર દાલ;

કાયાનગર સુનો પડ્યો અને અપનો બીરદ સંભાલરે. ગો ૬

ગો—મેરો બીરદ બરે તન તેરે જો કોઈ આગ્યાઈપાવું;

માતા હુકમ શીરે નહી પીછો તુરતહી હુકમ ઉઠાવુંરે. મૈં ૭

મૈ—મુઝે ભરસા પુત તીહારા તુંહી હે આગ્યાકારી;

રાજપાટ સપનેકી માયા ઝીતો જમદુવારીરે,—ગોપીચંદ

લડકા જોગી હોજરે તજ દે રાજને. ૮

૨૨.

ગો—માનું રાજ કરણુદે, જોગી મત કરરે મા મેનાવતી,

બારા બરસકી ઉમ્મર મેરી મેં ક્યા જાનું જોગ,

ચરચા કરે મુલકકે માંહી હસે શેહરકે લોક. માનું ૧

મૈ—મેરા બચન શીરે નહી પીછા એ પુરસાકી બાત,

તેરી સુરત તેર બાપકી સવો જલ બલ હો ગઈ રાખરે. ગોાં ૨
ગોા-તેરાં બચન શીરે નહીં પીછા જે રજપૂત સપુત;

દો જુગ રાજ કરણુદે માતા શીર જેગી અબધુત રે; માનુંં ૩
મૈ-પાવ પલકકા નહીં ભરેંસા કરે કાલકી બાત;

કયા જાણું કે કયા હોવસ જે ઉગતે પરભાતરે. ગોાં ૪
ગોા-દીન ઉગે દાતાણુ કૃં આર નીતકો દેજા દાન;

ખટ દરસનકો બાવ રખુંને વિપ્ર વધાવું માન. માનુંં ૫
મૈ-દાન દેવે ફલ કયા હોવેસને ધન દોલત આર માયા;

અસલ ફકીરી લે લે લડકા અમર હોસી કાયારે; ગોાં ૬
મૈ-કાયા અમર કૃં એક છીનમેં ટુટીઅન સાગેવાર,

પેહેલે પરણું પદમની સરે વિલખે રાજ કુમાર. માનુંં ૭
મૈ-તીરીઆ જાત જગતમેં જુઠી સુનરે ગોપીચંદ;

જનમ મરનસે હોજા ન્યારો કટે ચોરાસી ફંદરે. ગોાં ૮
મૈ-ચોરાશી ફંદ જુણીમેં કયા કયા નીપજે સાર;

સીતેર લાખ ફોજ દલ બાદલ ઉમો કરે પુકારરે. માનુંં ૯
મૈ-કરે પુકાર એક નહીં થારો અપણે અપણો કાજ;

મામો થારો દેખ ભરથરી તજ્યો ઉજેણી રાજરે. ગોાં ૧૦
મૈ-તજ્યો ઉજેણી રાજ ભરથરી આયો ગોરખનાથ;

દો જુગ રાજ કીયો પૃથ્વી પર ગયો ગુરૂકી સાથ. માાં ૧૧
મૈ-ગુરૂ દેવનકો દેવ હો સરે ધરો ઉસીકો ધ્યાન;

જનમ મરણસે હો જા ન્યારો બાંચો બેદ પુરાણરે. ગોાં ૧૨
ગોા-ભવંર પડયો ભવસાગર માંહે જામે નીર અપાર;

અવધદ ઘાટ આરનાવ પુરાણી કીસ ખીધ ઉતર પાર. માાં ૧૩

મૈ-ધરે ધ્યાન ગુરૂકો લડકો જુઠો સખ સંસાર.

સતકી નાવ ધરમના નેજા ઝીનો જમ દવારે. ગોપી૦ ૧૪

ટૅર.

આયા બે જોગી નિગમ પહાડસે નહીયા પવન નહીયા પાણી,

જ્યાં હોતીથી અકાશવાણી નહીયા પુરુષ નહીયા નારી;

ચાર ખુંટમેં લુધરકાર.

આયા બે જોગી૦ ૧

બદ્રીનાથમેં પડે હીમાલા આવે સરદકી ટહાડી,

આ પાસામેં સીંગ ધડુકે ઊંચા પરવત ઝાડી. આયા૦ ૨

ગુરૂ હમારા સાહોલી ચીમનલાલ કરે સલામ ચેલા ખાલ,

ગુરૂ હમારા સાહોલી ચીમનલાલ જાત કામેજી. આયા૦ ૩

શ્રીશ્રી કરકે સીતા પુકારે એક ચીતસે રામ,

બાબા આદમ ગુરૂ હમારા ઉસકા ધરતે ધ્યાન. આયા૦ ૪

નિગમ પહાડસે આયુકી જગા જહાં રેહેવે જોગેસર નગ્ગા,

પુષ્કરહે હિંદુકા ધ્યાન ખાલ બાસકુ મેરા સલામ. આયા૦ ૫

ગંગા જમનાં તીરથ ભારી નહાનેકુ આવે નરનારી,

સીય ગુરૂકા ભરતા ચેલા માલ ખાવે બોતહી ચેલા. આયા૦ ૬

હરદુવાર હરકી પેહેડી વહાં ગંગા શીર વેહેતી ટેડી,

માતસીંગને દખાયા બાવા અચેક જોગી દવ બતાવા. આયા૦ ૭

બતલાવણુ વાલા પુછેહે બાવા બાહાર કોણુ ખડાહે,

બાબા ગોપીચંદ જલખેલ ભરમ. આયા બે જોગી૦ ૮

ટૅર.

ગોપીચંદ—

અમર કરોરે કરં બંદગી ગુરૂ ગુરૂ જલધર નાથ;

પેહેલા પુતલા જલ ગયારે પિતા સુધારો કાજ. અમ૦ ૧
 જલ બલ મીલ ગયારે તમેરે ધરા રહ્યા સખ રાજ;
 અમર કરોરે કરું બંદગી ગુરુ ગુરુ જલધર નાથ. અમ૦ ૨
 દુસરા પુતલા જલ ગયારે મૈનાવતી મારી માય;
 હાથ જોડને કરું બંદગી લણી લણી લાગું પાય. અમ૦ ૩
 તીસરા પુતલા જલ ગયારે સનમુખ ખડી ધર નાર;
 પેહેલાં પરચું પદમણીસ વો વિલખે રાજકુમાર. અમ૦ ૪
 ચોથારે પુતલા જલ ગયારે ચંદ્રાવતી મેરી બેહેન;
 રોસ બરે ચિંતા કરે બર બર આવે નેન. અમ૦ ૫
 પાંચમારે પુતલા જલ ગયારે ઉગ્રસેન મગરખ;
 ગામ ઉખડ્યો ગોર કેસરે જોગી હુવો અબધુત. અમ૦ ૬
 છઠા પુતલા જલ ગયારે ઉભો કરું પુકાર;
 સરન પડ્યો ગુરુદેવ કેરે અબ ચાહે તો માર. અમ૦ ૭
 સાતમા પુતલા થીર રહ્યારે ગુરુ ગુરુ જલધર નાથ;
 મોતી કહેમન ધીર વાચા સાંઈ બચ ગયો રંક ફકીર. અમ૦ ૮

ટૅર.

જલધર—બારા બરસડી ઉમ્મર બચ્યા ગોડ બંગાલે રાજ કરો.
 તુમ રાજ મેં જંગલ જોગી તેરે મેરે ક્યા કામ;
 રાજ કરો ગાદી ઉપરે લેઓ ગુરુકા નામ. બારા૦ ૧
 જો—નાં અધ્યે મુઝે દોલત માયાં ના અધ્યે મુઝે ગામ,
 હાથ જોડને કરું ખીનતી ગુરુ સુધારો કામ;

મેં ચેલા તુમ ગુર હમારા શિરપર મેરા હાથ ધરો. બારાં ૨
 જ—તુજે ચેલા ના કરું સરે સુણ રાજ મેરી બાત;
 ક્યું તું મારે પાવ પડતહે જોડતે હે હાથ. બારાં ૩
 ગો—ભગવાંમે ભગવાન બસતહે ગુર દેવનકો દેવ,
 આપ તરે ઓરનકુ તારો કરું તુમારી શેવ. મેં ૪

૨૨ લાવણી.

ગોપીચંદ—

સુણો જલધર આપ નિરંજનજી તુમ ગુર મેં ચેલા તેરા,
 પડી ઝાઝ દરીઆવ બીચમેં પાર લગા બેડા મેરા;
 તીરીઆ જાત જગતકા ફંદાજી તીન લોક ઈસમેં મોઈ,
 માત પિતા ઓર બેનજ બંધુ ન્યાત જાત સગા સોઈ;
 રાજ ગરબ અભિમાન ગરબ બતાજી પાપ પરગટ દોઈ,
 જમી ઓર આકાશ બીચમેં ગયા નહીં સાબત કોઈ,
 એ સંસાર ભરા દીલ સાગર જીમ મછી કાટે પોઈ;
 ખડ પાલપર કાલ પુકારે રૂપ ધરા જેસે બોઈ;
 જુરા કાલકા ફંદા મેને છોડા રાજ સબ ધંધા,
 એ બદન વણુ હેગીદા નહી તાજજહાં જલ ધેરા. પડી ૧
 ધરમ રાજને ધજા ચડાઉજી શિરપર આચકર કાલ ખડ,
 જળ ચુકે જળ મારે સોટ જ્યું ચીડીયાં બીચ બાજ પડ;
 કાયા દે અવદે કયાજી ઉસ મટીકા બના ધડા,
 લાગે ઈસ જદ ઉડે ખેસા જદ દુટે તાર જ્યું તડાતડા;
 બ્રહ્મા બિસનું મહાદેવ થાઈ ઈ તીનુસે કોન બડા,

ઉનકે આગે ઓ નહીં ચુકે જાય આસનપર દીયા ખગા;
 ખુરી કાલકી કાંસી વો ભુકત મરે ચોરાસી,
 કહાં મથુરાં કહાં કાસી ચાર ફુટ શીર ગયા ફેરા. પડી૦ ૨
 સતજુગમેં હીરણાકસ રાગજી મહાદેવને ખરદાન દીયા.
 સાત દ્વીપ નવ ખંડં ખીચમેં સખ પૃથ્વીકા રાજ કીયા;
 દ્વાપરમેં દુર્યોધન રાગજી અધ સીંગાસન હાથ લીયા,
 આયા કાલ જદ પડા ધરનપર ઘડી એક શીર ના જ્યા;
 ત્રેતામેં રાવણુ થા રાગ સખ દેવનકુ કેદ કીયા;
 મેઘ માલ દોહ ભરતે પાણી ચંદ્ર સુરજ જલ તેજ દીયા
 કૃષ્ણુ ભયે કલજુગમેં રાગજી સખ જદવ અભિમાન કીયા,
 આયા કાલ જદ પડા ધરનપર મર ગયે ગોપા ફેડ હીયા;
 ચાર જુગકી કહી કહો નાથ અખ કયા રહી,
 સંગ કીસીકે ગઈ નહી તાગ જહાં જલ ઘેરા. પડી૦ ૩
 સુણો નાથ એક અરજ મેરી ગુરૂ વિના કેસી મુકિત,
 બડે મુનિ એ વિસ્વામિત્ર સખ દેવન મીલ કરી ભક્તિ
 સુકાચાર અસુરકે દાતાજી બચા ચલીયે જુગતા જુગતી,
 ગોરખનાથ ભરથરી રાગ રાજ છોડ માયા મુક્તી;
 કહેતે મોતીલાલ સભામેં અખંડ જોત કરે જુગતી;
 દુશમનકો નાશ ભવાની અરજ સુણો મેરી શક્તી;
 ભગત તુમારે તારે સખ અસુર નરકુ મારે,
 હુંડ હુંડ કર ન્યારે ઉડી જોગકી લેહેરાં. પડી૦ ૪

ટેર દુહા.

જો—અંખા નીજરાંશે મેલો મારી બેનરો;

(૧૪)

સુણ હે બાંદી કહું હકીકત મેહેલાં નીચે આવ;
 ધન દોલત માયા નહીં માગું બીક્ષા ધરમકી લાવ. ચંપા ૦ ૧

ટૅર.

દાસી—જોગી લુણ ભરાવું થારી ખાલમેં;
 બાંદીયારી બાપ રખીશ નહીં, સુખસે બોલ સંભાલ,
 કોણુ બેન તું કીસકા બાઈ લુણ ભરાવું ખાલ;
 નામ લેવે તું ગોપીચંદકો ઉઠે બદનમેં ઝાલ. જોગી ૦ ૧

ગો—બાંદી મારા બાપ કીસથા લઈ કાલમેં મોલ,
 દીવી બેન કો ડાય ચેશને દેખ્યો થારો તોલ;
 માલ ખાય મસ્તાની હોય ગઈ બોલે કડવા બોલ. ચંપા ૦ ૨

દા—મેરા બચન ફીરે નહીં પાછા તુજપર આવે રીસ,
 કીતને જોગી મંગકર ખાતે ફીરતે દસ ઓર ખીસ;
 સુણતાં રાજ ઉચસેન થારો અધર કટાવે શીશ. જોગી ૦ ૩

ગો—અધર શીશ કટાનેવાલા નહીં પૃથ્વીમેં જાય,
 ના કીસીસે વૈરભાવ મારે ના કીસીસે દાવ;
 જાય કહેજે મારી બેહેનને થારો વીર ગોપીચંદ આય. ચં. ૪

ટૅર.

દાસી—બાઈ ગોપીચંદ આયો ભગવા વેસમેં,
 ઉઠ એ બાઈ બારણેશ થારો આયો ગોપીચંદ વીર;
 જોગી હોયકર ચલા જંગલમેં સુનો કર ગયો પીર. બા ૦ ૫

ટૅર.

ચંદ્રાવતી—દાસી રાજ કરેરે વીરો દેશમેં,
 હે હીતીયારી પાપનીશ માનુ બોલ ન એસા બચન;

- નામ લેવે તું ગોપીચંદકા જાલ ન માવે બદન. દા૦ ૬
- દા—જેસી જાલ ઉઠી તન તેરો તેસી મુજકુ બાણુ;
- નામ બતાયા નારપત માનુ સખ દીયા સેલાણુ. આછ૦ ૨
- ચ—જોગી જોગી મત કર દાસી મુખસે બોલ સંભાલ;
- એતો જોગી દુર દેશકો લુણુ ભરાવું ખાલ. દાશી૦ ૩
- દા—લુણુ ભરાવું ખાલમેશ થાને માઈ જીવસે ડાર;
- બીક્ષા માંગે બારણેસ વો ઉભો કરેરે પુકાર. આછ૦ ૪
- ચ—કરે પુકાર એક નહીં પુછે નીશદીન આયો હાર;
- એક સુરતકા અનેક જોગી દીનમેં શીરે હજાર. દાશી૦ ૫
- દા—એક ચંદ્રકો ચાંદણોસ શીર દુજો ગોપીચંદ;
- ત્રીજો ન જોયો પૃથ્વીસ વો કરે ઉજળો મંદ. આઈ૦ ૬
- ચ—એક અચુંબો સેં સુણ્યો સરે જો ધર હોય ઉછાવ;
- કુંજર કસિયા પાલખીસ વો ધરતી ધરે ન પાવ. દાશી૦ ૭
- દા—પાવ બલે ધરતી તપેસરે સુરજ રહ્યો શીર છાંય;
- બીક્ષા માંગે મેહલમેંસ વો ઉભો કરેરે પુકાર. આઈ૦ ૮
- ચ—દલપર દલ ચડે અતી ભારી વો બંગાલો રાજ;
- છત્ર સિંગાસન ચમર ઢોળાવે બેઠ ચલે ગજરાજ. દાશી૦ ૯
- દા—કાનમેં મુંદ્રા ગલે મૃગછાલા શીરપર ભગવા વેસ;
- સીંગી નાદ બજાવે મુખસે આદ પુરૂષ આદેશ. આઈ૦ ૧૦
- ચ—હીયો હુલ કંઠે સખીસ મારો જીવ ધરે નહીં ધીર;
- ક્રીસખીધ દેખું વીરનેશ મારે નયણે ન થંભે નીર. દાશી૦ ૧૧
- દા—નેણા નીર રાખલેસ આઈ બેગ મીલોને જાય;

(૧૬)

ધુપ પડે ધરતી તપેસરે જલે જમીન પર પાવ. બા૦ ૧૨
 ચં—ઉઠ એ બાઈ બારણેશ તું લે સખીયાંને સાથ;
 કરે આરતી ગોંપીચંદ્રકી પુછે મનકી બાત. બા૦ ૧૩

ટૅર દુહા.

ગો—મારી બેન સયાની બિક્ષા આલોની ઉભો બારણે;
 ચં—ગોપીચંદ વીરા, જોગી હુવોરે કીણે કારણે.
 ચં—કાં થેં લીની સેલી સીંગી કહાં કુકાયા કાન;
 બારા બરસકી ઉમર તેરી તું લડકા નાદાનરે. ગો૦ ૧
 ગો—જનમ દીયો મૈનાવતીસરે કિસખીધ લોપુ કાર;
 મુંડ મુગઈ મેહેલમેશને કિયો ગુરકી લાર. મારી૦ ૨
 ચં—મરજો મા મૈનાવતીશરે જોને બતાયો જ્ઞાન;
 દુજરે મરજો સતગુર તારા કુબ્ધ છુરીસે કાનરે. ગો૦ ૩
 ગો—કાન કુકાયા મુંદ્રા પેહેરી કરલીયા ભગવા વેસ;
 માત પિતાને દોષ ન દીજો લીખ્યો બિધાતા લેખ- મારી૦ ૪
 ચં—કહાં બિધાતા લીખ ગઈ અને સંગતકા ઉપદેશ;
 શેહેર બંગાલા સભી ડબોયા કર કર ભગવા વેસરે. ગો૦ ૫
 તેરા ગુરંકુ આંગ લગાજી દીની ઉલટી શીખ
 રાજ છોડને બયો મસાની ધરધર માગે બીખરે. ગો૦ ૬

ટૅર લાવણી. .

ચંદ્રાવતી—

મેરી અબસાકી ઈતની અરજી સુણ ગોપીચંદરે બાઈ;

(૧૭)

માતા મેરી જનમ દુખીઆરણ રોય મરેગી બોબ્બઈ. ટેક.
 મેરા બાપકુ એકહી બેટા દુસરા મેને જનમ લીયા;
 પુત્ર વિના પરીવાર સખીરી જ્યુ મંદીર ખીચ એક દીયા.
 તેરા સમરણ સખ ઠાઈ કરતા છત્ર જોગીકા બેસ લીયા;
 તેરે બિના અખ સુણુરે બાઈ મરજનવેગી ફેડ લીયા.
 લીયા ફેડ મર જાવે કહો કહો જોગી કહાં પાવે;
 ઘર ઘર અલક જગાવે કોણુ ઉપાય કરે બાઈ. માતા૦ ૧
 ખીના બાઈ કો બેન ન બોલે જુગમે રહેવે નહી નાતા;
 મુંડ મુડાકર સુણી મેહેલમે જુરી કરી જો ઘર માતા.
 દેખ કસાઈ દયા ન આઈ ફાડા કાન અપને લાતા;
 ઈસ્કી કીસ્મતમે એહી લીખીથી જુરી કરી જોગીલાતા.
 શહેર બંગાલા સખી ડમોયા છોડ ચલે અન ધન માયા;
 કોણુ દેસસે આયા જલંધર કહા કરે અમર કાયા.
 હાથ જોડને કરે ખીનતી સુણુજે તું મેરા બાઈ;
 કહા હે ઉસકી નાત જાત વો હે બણીકો યા નાઈ.
 જોગી બનકે આયા છીજે મેરી કાયા.
 મોતીને ખ્યાલ ગાયા બેખ ઉતારોરે બાઈ;
 માતા મેરી જનમ દુખીઆરણ રોય મરેગી બોબ્બઈ.

ટૅર.

જો—રતનાદે બાંદી ભીક્ષા ધરમકી લાવના.

રતનાદે—સુણુ બાલક જાગી મેહેલાં નહી અલક જગાવના.

જો—જોગી ખડા તેરે બારણુ લુંડી ભીક્ષા ધરમકી લાવ;

ધુંપ પડે ધરતી તપેસ મારે સુરજ શીર તપેછાંય;
ગુરૂસે વીનવું બિક્ષા ધરમકી લાવના.

૧

રત—કાં થારી માતા ધર નહી શને પિતા ગયો પરદેશ,
ક્રાણુ થાને મુસે બોલીઓ તું કર ગયો ભગવો વેસ;
ગુરૂસે વિનવું થાને કીનેરે દીયો ઉપદેશ;
સુણુ બાલક જોગી મેહેલાં નહીં અલક જગાવના.

૨

જો—માતા મેરી ધર બસે લુંડી ગુરૂ જલધર નાથ,
અમર કીયો ઈન લોકમેં મારે ધર્યો શીર પર હાથ;
ગુરૂસે વિનવું મેહેલાં શીરતા હું દીન રાત,
રતનાદે બાંદી બિક્ષા ધરમકી લાવના.

૩

રત—મેહેલાદા મારગ છોડ દે જોગી યહાંસે હો બા દુર.
ભૂખ્યો હોય તો માંગલે થારો કરેરે દળીદર દુર;
દયા મુજ આવતી મેહેલા અન ધન લખમી પુર,
સુણુ બાલક જોગી મેહેલાં નહીં અલક જગાવના.

૪

ટેર દુહા.

રતનાદે—

ચલો બાઈ અથ બારણે જોગી અલક જગાવે હે,
અલક જગાવે ને નાદ પુરાવે ને ઉભો કરે પુકાર;
માઈ બાપ વો કહ્યુએ ન કહેવે દીસે રાજકુમાર;
ચલો બાઈ અથ બારણે જોગી અલક જગાવે હે.

૧

સુણુ રાણી પાટમદે આવ ઉડ બારણે જોગી અલક જગાવેહે
લોભકો નહીં આકાશ જીણુ છોડી સખ જીગતકી આશ;

(૧૯)

માંગતા હે સો બીના લીધે જાવે હે. સુણુ ૦ ૧
રાણી—સુણુ હે રતન જાનાંકુ જતન કર ભાંગ ખાઈ;
આજ ભઘ બોરી હો બતાવતી હે કંથ મેરા વાર વાર જામ હે;
જાના કયા હુધ બાવરી રાજ તો ગયા સીકાર,
વખત હુધ આણેકી કર અપણે કામ બેડી ગુણુ ગાવે હે.

ટેર દુહા.

રાણી—

જોગી થારીરે સુરત મારા રાજરી.
થારી સુરત મારા રાજકીશને બેલણુ ગયો શીકાર;
બોલી સુણુકર જો મેં દોડી આઘ મેહેલકે બહાર. જોગી ૦ ૧
કાં થારી માતા ઘર નહીંશને પિતા ગયો પરદેશ;
કોણુ થાને મુસે બોલીયો તું કર ગયો ભગવો વેશ. જોગી ૦ ૨
બીક્ષા માગે મેહેલમેસરે ઉભો કરેરે પુકાર;
સુરત લાગે સામીની સામારે રાજ કહણી યાર. જોગી ૦ ૩
કોણુ થાને મુસે બોલીઓસરે કોણુ થાને દીની શીખ;
કાલ પડા ઉણુ દેશમેં તું ઘર ઘર માંગે બીખ. જોગી ૦ ૪

ટેર.

જોપીચંદ જમમકો વેરી રહો.

ટેર.

જોપીચંદ—

ભયો ભયોરે મન જોગી હો ખડા મેહેલકે બહાર.

કરતાં હું પુકાર સુણીયો અરજ મેરી,
 અટક રહ્યો તેરા રાજમેશરે સગી મેરા રાજ.
 આપ્યાદાની મેરી ખાસી કુસી તેરી હાઠર હોવે સો ભીક્ષા લાવ.
 બહોત દેર હુઠ મુઝે લાવ ફેરી ગુરૂસે પાયા ઝ્યાન,
 એ ધરૂં મેં રાજ ધ્યાન લાવો માધ ભીક્ષા મુઝે હોતી હે અવેરી;
 ભયો ભયોરે મન જોગી હો. ૧
 હોતી હે અવેર જનમે કષ્ટ નહીં ફેર,
 માંગતા હે ભીક્ષા ખેર મેં કહા કંઈ જનમકો ભોગી;
 સો આજ અન્યો જો ગલે ડાલ મૃગછાત્રા;
 અંગ ભરમાધ હે પલકમેં મુલક ઉઠાપ દીતો,
 અંગ ઉલટ ગયો દરીઆવ એક છીન માંહે;
 બંગાલાકો છોડ્યો રાજ તજ સખ જુગતકી આલ,
 ત્રિયાકુ કહે ગયો માધ હો જનમકો વેરી હો. ભયો ૨
 રાજકી રાણી સો ગુરૂકી માતા લીખા લેખ બિધાતા,
 સો મેં ક્યા કંઈ પુરખલે પુન્યસે કરી હે ધુણીકી સેવા;
 માતા ભર કરી કૃપાસેતી આણુ મીલા હે,
 પુજતો પીરાધ બદલી હે શેર સો પીયા મેં કેસે શીરઃ
 ઇસજગતમેં જુઠમ જુઠા લગીહે લુટમ લુટા,
 નહી અચે જન રાણી મેં ક્યા કર.
 જનમ ઓર મરનસે ન્યારા નહી કોષ,
 દશધ ભયે અવતાર જનને ધરમ ધરાહે,
 મચ્છ ઓર કચ્છ વરાહ નરસીંગ રૂપ દેખ હીરણ્યકસકુ મારા હે,
 કૃષ્ણને કંસકુ મારા હે.

પુદ્ગલને પુષ્પ હરલીની સંબંધી કલંકી અવતાર,

મહારાજ બેઠે છે.

ભયો ૪

જનમ જોર મરણસે ન્યારા નહીં કોઈ,

દશઘ બધે અવતાર જનને ધરમ ધરા છે;

સંતનકી સુણી પુકાર આયે જનમ ધાર,

ટુક ટુક કર અસુરકુ મારા છે જનને કરે છે અનેક કામ;

અપણા અપણા ભગત દેખતા છે જોકો નામ નહીં આધાર,

રાણી જોઈ ખાવંદ હમારા છે.

ભયો ૫

આયો ખાવંદ તેરો સો જસે ચીત મેરો છે,

જલંધરકો જોગ પાયો, જસાઈ આપ તેસો પલ્લે બાંધીયો પાપ;

હરેમહારાજ થાને એસી સીખ કોન બતાઈ છે. ભયો ૬

પિતા ત્રીલોકીચંદ જનને કીયો સખી આનંદ;

માતા તો મેરી મૈનાવતી અમૃતસે ભરી છે,

એનોઈ તો ઉગસેન જોકો ભર આવે નેન,

એન તો ચંદ્રાવતી મેરી ચિંતામે ખડી છે;

રાણી પાટમદે મેરે સનમુખ ખડી છે;

વાહ વાહરે ગોપીચંદ તેને બહોત યુરી કીઈ છે. ભયો ૭

દેર.

રાણી—રાજ થાને પાખંડ એ ભેદ બતાયો વે.

ગો—માઈ માનુ બ્રહ્મચ્યાંન ગુરૂસે પાયા વે.

રા—કાં છે બ્રહ્મા કાંહે વિશ્નુ કાંહે આદ સન્યારી,

ત્રીન લોકમે રાજ ઉસીકો વો કૈલાસકે બાસી;

ચેલા કીયા પાખંડીને ડાલ ગલે ફાંસી.

રાજ ૧

ગો—ઈધર બ્રહ્મા ઈધર બિસ્તુ ઈધર શંકર દેવં,
 અગમ નિગમકી સુઝે ઉનસે લગ્યા નેવ.
 હાથ જોડને કરૂં બીનતી ગુરુ દવનકો દેવ. માર્છં ૨
 રા—તેરા ગુરુકુ પુછો બે રાજ બિના પુરુષકી નારી,
 બ્રહ્માકો સાવિત્રી સોવે બિસસ્તુકે ધર રાણી,
 મહાદેવ સંગ સોવે પારવતી ડાબે અંગ નિશાની રાજાં ૩
 ગો—મેરા ગુરુને એસા બતાયા કીણુસે બોલના નાહી,
 બ્રહ્મા બિસ્તુ મહાદેવને સારી સૃષ્ટિ રચાર્છ,
 બિના નાર નહી નરકી પેદા મેં લડકા તેં માર્છ. માર્છં ૪
 રા—માર્છ માર્છ મત કર માનુ તું છે રાજકુમાર,
 એક દીન રાજા તું હતો અને તુમ પુરુષ હમ નાર,
 એલા ક્રિયા પાખંડીને છોડ ચલા વો સંસાર રાજાં ૫
 દેર.

રાણી—રાજા હમસે હસ બોલો ચાલો મેહેલાં માંહે.
 ગો—માર્છ માનુ બિક્ષા ધરમકી લાવ ગુરુકી આગ્યા નાહી,
 રા—કાંસે લીના ડંડ કમંડળ કાં લીની અગછાલા
 કોણુ ગુરુ ઉપદેશ બતાયો કીણુ પેરાર્છ માલા;
 ગુરુકા નામ બતાવે જોગ તે કેસા પાવે,
 બિક્ષા માગણુ આયા છીજે મેરી કાયા;
 રા—રાજા હમસે હસ બોલો ચાલો મેહેલાં માંહે.
 ગો—ડંડ કમંડલ દિયા ગુરુને ઉણુ પેરાર્છ માલા,
 શેલી સીંગી નાદ બજાવે એઠણુકુ મૃગછાલા,
 ગુરુને આંન બતાયા રસ્તા જાણસે પાય;

- ગુરુ દેવનકો દેવા કરે' મેં ઉનકી સેવા. માર્છ૦ ૨
- રા—તેરા ગુરુકુ આગ લગાજીં ઉને ખતાયો ઝ્યાંન;
 બારા બરસકી ઉમ્મર તેરી તેં રાજા નાદાન;
 જલધર કહીએ ઝેરી જનમકો મેરો વેરી,
 બિક્ષા કેસે લાવું ગુરુકુ આગ લગાજીં રાજા૦ ૩
- ગો—ચલ બે રંડી નહીં કાંમકી મુખસે બોલ સંભાલ;
 મુકતીકો દાતા જલધર ઉરકો દેતી ગાલ;
 જલતી મેરી કાયા ગરબકા બાન લગાયા,
 ધાકસે ભાગે હાથી તેં જોબન મદમાતી. માર્છ૦ ૪
- રા—મેરા જોબન બહોત જોરાવર તેં જોગી બન આયા.
 જ્યું જ્યું સુરત દેખું તેરી છીજે મેરી કાયા;
 માયા તેને કેસી તોડી બીચ ડગઈ મેરી જોડી,
 અંતસે ઉઠે જવાલા સુન ગોડ બંગાલે વાલા. રાજા૦ ૫
- ગો—ગોડ બંગાલે રાજ કેસે માર્છ દો વિપ્રને દાન,
 રમતા જોગી હસકર પુજે વધે જગતમેં માન;
 માંગ કર લાવે જે ફેરી વેદ ગામે મા તેરી,
 ગુરુ આવેગા મેરા અબ તો બયા સવેરા. માર્છ૦ ૬
- રા—હુવા સખેરા માગે ફેરા કેસે બોલું નાહીં,
 તેરા મેરા ન્યાય હોવેગા ભર પંચાકે માંહી;
 પકડ લજી તેરા પદ્મા કેસે તેં તોડા તદ્ધા,
 બાપને બેજી પાતી જનમકો મેરો સંગાતી. રાજા૦ ૭
- ગો—ત્રેરે જનમકી તું સંગાતી મેરા જનમને જોગ,
 ઈસ બાતાંમેં નક્ષા નહીંહિ હશે સેહેરકે લોક;

(૨૪)

જોગકી તુંઠ માતા લીખા સો લેખ ખીધાતા,
કલપતી ક્યું તું મનમેં જોગ લીખા મેરા કરમમેં. માર્છં ૮

રા—લીખા અંક સોઠ ખીધાતા ક્યા કરતા કીરતાર,
જો ધર રેહેતી મેં આપકે જોર મીલે બરચાર;
સુજો મહારાજ રાજ દેશકા આવે રાજ;
આપકે મેં હકી ખ્યારી રેહેતી અકલ કુંવારી, રાજં ૯

ગો—અકલ કુંવારી રેહેવતીશને જો જનમેં મરજાય,
હમકુ અમ્મર કીયા ગુરને ક્યું મનમેં પરતાય;
ગુર હે બાલ હમારા જ્યાનકા કીયા પસારા,
તેરા ગુર મોતી ગાયા પરમ પદારથ પાવે. માર્છં ૧૦

ટેર.

રાણી—

શેહેર ખંગાલો યું ઝુરે થારી ફાજ ખડી મહારાજ,
બાદલ મેહેલ બાદલ જ્યું ચમકે રતન જડીત મખાસ;
બરી સભાકે ખીચમેં રાજ કરે નીત રાસ. શેહેં ૧

જનમ જનમકો તું બડ ભાગી જોગી હુવો કીણ કાજ;
ત્રિઆક તું કહેં ગયો માર્છ શરમ ન આઈ લાજ શેહેં ૨
દાથી ઉપર કરી અંબાડી હોદે કરી ગજરાજ.

ઘોડાકી કછુ છનત સારી લાગ દીયા મહારાજ. શેહેં ૪

રાણી—

ભયોરે ગોપીચંદ જોગી આસન વાર બેઠો એક છીનમેં.

આપ ભલો ભડભાગી પહેલી આવ કાચું કાચો સરે,
 અળ કાચકું ત્યાગી. ભયો ૦ ૧
 આસન માર જેઠો એક છીનમેં ઈણું સરોવરકી પાલ;
 બોતલાયો બોલે નહીંસરે જેઠો આસન માર. ભયો ૦ ૨

ટેર લાવણી.

રાણી—

રાજા રાજા ખડી પુકારેં જોખન મદમાતી,
 જોગી હોયકર ચલા જંગલમેં દેખુ જલે મોરી છાતી.
 મેહેલા નીચેં અલેક જગાવેં એ ઉસકા કેહેના,
 માતાબર એ બિલા માગેં કેસે કહુ બેહેના;
 ખીના પુરૂષ હે ત્રિયા જુગમેં જુદા હે રેહેના,
 જ્યું જ્યું સુરત દેખુ તેરી ભર આવેં નેના;
 દોલત માયા માલ ખજના સખી લુટાય દેના,
 જોગન હોયકર ભરમ લગાવુ ઉસ રાજકે સંગમેં જાગેં,
 જનમ સંગાતી. જોગી ૦ ૧

બારા બરસકી ઉમ્મર તેરી શુનતા દીલજનની.
 અગીયારા બરસકી ઘરમેં ત્રીયા ચડતી જવાની;
 સાસુ કહે તેરા નાશ બોલતી ઉલટીરે જવાની,
 શેહેર બંગાલા સખી ડોભાયા ફિરા દિયા પાની;
 જોગ જોગી હુવા પલકમેં કર ગયો નાદાની,
 સુણો રાજ એક અરજ મેરી તંરે ખીના મેરી સુતી કચેરી;
 દિવા નહીં આતી. જોગી ૦ ૨

એક દીન રાજા તોરણ આપ્યા સખી કરી લારી,

જો મેં જનુ હોયગા જોગી રહેતી અકલ કુંવારી;
 અકલકારી ઘા લગ્યા ખાય ગઈ લાચારી,
 ખીરજ રહી બરજો નહી માને જગડ જગડ હારી;
 જો લીખ લેજું મેરા બાપકુ શરમકી મારી.
 સુરત ભેજ દર્ડે મેં હલકાર મેરા બાપ દીલબર પ્યાર,
 લેજું પ્રેમ પાતી. જોગી૦ ૩
 કબસે જોગી ભયા જલધર જનમકા ઝેરી,
 કોઈ જનમકા માગે બદલા આણુ લિયા વેરી;
 હાથ જોડને કરૂં ખીનતી સુણો અરજ મેરી,
 તુમ જોગી મેં હોજીગી જોગન રહું સંગત તેરી;
 નાલે નાલે શીરૂં ભટકતી સદા રહું ચેલી,
 ધુણી પાણીકી સેવા કરૂંગી ઓર શીરૂં ફેરી;
 મોતી કહે મેં કયા સમજાઈ બેઠ સભા મીજલસમેં ગાજી,
 કહો ગુણી મેં કયા બતલાઉં રહો ગુણુ ગાતી. જોગી૦ ૪
 ગોપીચંદકા ખેલ રચ્યો હે શીખે સુણે ને ગાવે;
 મન ઈચ્છા પુરણુ હોવેગી દુઃખ કબુ ન પાવે.

નવીન ગુજરાતી ભાષામાં.

દાહરા.

ખેલ રચ્યો શુભ મોતીયે, નાચ્યો રૂડી પેર;
 સહુકો આનંદ પામિયા, સુણતાં ઉપજે મેહર. ૧
 ગાય શિખે ને સાંભળે, પોહોયે મનની આસ;
 ખેલ ભલો પુરો થયો, કહે કવિજનદાસ. ૨

(૨૭)

દાન દયા સહુ પાલજો, દાતારો દિન રાત;
આઝી રેહશે જગતમાં, સુખે તમારી ખ્યાત. ૩

ગોપીચંદ રાજનો ખ્યાલ સમાસ.

સાચો દેવ કોણ?

દાહરો.

અદ્ધા રાખી આપણે, કરિયે કોઈની સેવ;
મનમાં ઇચ્છા હોય ને, પામિયે તે તતખેવ. ૧

અંક પહેલો.

પ્રવેશ ૧ લો

(સ્થળ) અકબરનું વિચાર ભુવન.

અકબર અને બિરબલ.

અકબર—બિરબલ. આ સઘળા દેવો જુઠા છે કેમકે ધણા પીરા. દેવો ભાતાઓ વિગેરે જોટલા પ્રખ્યાત દેવ છે તે-ટલાની માનતા કરી પણ કોઈએ મારા મનની ઇચ્છા પુર્ણ કરી નહીં.

બિરબલ—પ્રુદાવંદ, એમ નહીં ખોલો, કારણકે કોઈ પણ દેવ સાચો નીકળી આવે છે; માટે આપ જે સૌ દેવને એક સરખી ઉપમા આપો છો તે લાયક નથી.

અકબર—(ગુસ્સાથી) એ બિરબલ તું કહેછે કે “કોઈ પણ દેવ સાચો છે” અને જ્યારે સાચો છે ત્યારે એક મ-

હીનાની અંદર તે સાચો છે એમ નહીં ખતાવે તો હું તારું ધાણીએ ધાણીને તેલ કાઢીશ.

ગિરબલ—જલોપનાદ? જો આપની કોઈ પણ દેવ અથવા પીરપર આસ્તા નહીં હશે તો હું ખરેખાત દેખાડી આપીશ.

અકબર—આજથી જા હું તને તે બાબતને માટે એક મહીનાની મેતલ આપું છું. (ગિરબલ જાય છે).

પ્રવેશ ૨ જો.

(સ્થળ) રસ્તો.

(ગિરબલ એકલો)

ગિરબલ—(મનમાં) અહો આજે આદશાહની મેતલને ઓગણત્રીસ દીવસનો થયા માટે તે બાબતપર લક્ષ- દર્શન ખબર કાઢવી જોઈએ, નહીતો આપણું આવતી કાલે મોત છે જે જે કરવું છે તે એકજ દીવસમાં કરવાનું છે માટે જેમ બને તેમ યત્ન કરી ખબર લાવું. ઠીક છે. (એટલામાં એક મરી ગયેલા ગધેડાને ધસડતા કેટલાક દેડ નીકળે છે.)

માલો—અલ્યા પોલા.

પોલા—તારા બાપનો ખુધવાર, તુંતો જોર કરતો નથી ને વળી મને કેહેય કે ખંચને.

માલો—ભલા માણહ, બળ તો કરતો નથી ને આટલી મગજથી શાને કરેય.

પોલા—અલ્યા માલા તારે મારબાર ખાવોસકે વ્યમ? મમર-

બી તું કરેસ કે હું? જરા વચાર કરીને તો બોલ.

માસો—હવે છાનો મરીશ.

પોસો—મરેતી તું ને તારો બાપ.

માસો—પણ પછે તારો કાકો વજીરછાબ હિમા, જરા વચારીને બોલ. (એટલામાં ખીરબલની નજર તેમના તરફ જાય છે તેથી તેને ક્યાં દાટેછે તેની ખબર મેળવતો તેની પાછળ જાય છે, આગળ ચાલતાં એક ભીમાપટેલ કરીને કણુખી મળેછે).

ભીમો—છલામ છાબ, છલામ છે.

ખિરબલ—ખુદુ સાર.

ભીમો—છાબ અમ સરખું કાંઈ કોમ કાજ હોયતો કર-માવીએછ.

ખિરબલ—આજ એક તારું કામ પડ્યું છે.

ભીમો—હું કોમ સે મહારાજ?

ખિરબલ—આ ઢેડલોક આ ગધેડાને જ્યાં દાટે ત્યાં કોઈ ન જાણે એવી રીતે કબર ચણી આવડે.

ભીમો—ખુદુ સાર મહારાજ.

ખિરબલ—પણ જોજો હોકે, એ વાત કોઈ જાણે નહી.

ભીમો—નહિ છાબ નહિ. કોઈ જાણે નહીં.

ખિરબલ—ચણી રહ્યા પછી મને ખબર કહેવા આવડે.

ભીમો—હીક, એમાં તે કાંઈ કહેવું પડતું હશે!

પ્રવેશ ૩ જો.

(સ્થળ) ખિરબલનું ઘર.

ખિરબલ અને તેની સ્ત્રી અને પછીથી ભીમો.

ખિરબલની સ્ત્રી—કેમ સ્વામીનાથ આજે મોડા પધાર્યા?

બિરબલ—પ્યારી, આજે હું જરા કામમાં રોકાયો હતો.

બિરબલની સ્ત્રી—એવું તે શું કામ પડ્યું હતું?

બિરબલ—સેહેજ.

બિરબલની સ્ત્રી—તોય કહો તો ખરા.

બિરબલ—એમાં શું કહેવું તું! તમને સ્ત્રી જાતને કહેવામાં કાયદો નથી.

બિરબલની સ્ત્રી—ના ના, મારા સમ જો ના કહો તો.

બિરબલ—જો હું અને અકબર બાદશાહ એક દિવસ વિચાર જીવનમાં બેઠા હતા ત્યાં બાદશાહે કહ્યું કે કોઈ દેવ દેવસ્થાન સાચુ નથી ત્યારે મેં કહ્યું કે જો આસ્થા હોય તો સર્વ દેવ સાચા અને આસ્થા ન હોય તો સર્વ જીવ સમજવા. આથી રાજાજીને ગુસ્સો ચડ્યો અને કહ્યું કે હે બિરબલ આ બાબત એક મહિનાની તને મેં તલ આપીને કહ્યું છે જો તું એક મહિના અંદર અગર સંપૂર્ણ મહિને ખબર નહીં લાવે તો હું તારું ધાણીયે ધાણીને તેલ કાઢીશ. પછી આજ રસ્તે કેટલાક દેડ એક મરી ગયેલા ગધેડાને ધસડી લઈ જતા હતા તેની તરફ નજર જતાં હું તેની પાછળ પાછળ થોડે સુધી ગયો એટલામાં આ ગામના પેલા બીમાપટેલ છેને તે મળ્યા એટલે મેં તેને કહ્યું કે આને જ્યાં દાટે તેનાપર કબર ચણી આજને આજ ખબર દેવા આવજો માટે હમણાં આવવો જોઈયે.

બિરબલની સ્ત્રી—ઠીક, પણ પેલા આવે એજને બીમાપટેલ.

બિરબલ—ઝાંછે ઝાંછે બીમાપટેલ.

બિરબલની સ્ત્રી—ઓ આવે.

ગિરખલ—હા ખરે તેજ છે (ભીમો પ્રવેશ કરે છે.)

ભીમો—છાપ પાછા છાપની વાડીમાં દાટયો છે ને તેનાપર વળી એવું ચંપ્યું છે કે એના પીરના પીર આવે તો-
પણ ઉઠવા પામે નહીં.

ગિરખલ—સાચાશ ભીમા સાચાશ (પછી ગિરખલ પોતાની સ્ત્રીની રજા લઈને જાય છે.

પ્રવેશશ ૪ થો.

(સ્થળ)કચેરી)

અકબર ગિરખલ પ્રતિહાર વિગેરે.

(ગિરખલ એકસો બેઠો છે અને સિંહાસનપર ખાલી પડયું છે એડલામાં પ્રતિહાર નેકી પોકારે છે અને અકબર દરરોજના ધારા પ્રમાણે સિંહાસને બેસે છે અને સઘળા સલામ કરે છે.)

અકબર—આજ તુમારા મહિના પુરા હુવા એ ખબર લાયા?

ખીરખલ—હાહ.

અકબર—કયા લાયા?

ખીરખલ—સારી લાયાહું સાહેબ.

અકબર—જે લાવ્યા હોય તે જલદી કહો.

ખીરખલ—આજા ખુદાવંત, (એમ કહીને બોલવા માંડે છે)

સાહેબ! આપની જે વાડી છે તેમાં એક એલિયા

પીરની કબર છે તે સિંહુને ફળે છે અને આશા છે કે તમને

પણ ફળશે.

અકબર—અને કદી નહીં ફળે તો?

ખીરબલ—આપ જે હુકમ ફરમાવશે તે માથે ચડાવીશ.

અકબર—આપણો જે કરાર છે તે.

ખીરબલ—જો નહીં ફળે તો જેવી આપની આજ્ઞા.

અકબર—ચાલો તે જગા મને બતાવો.

ખીરબલ—ચાલો સાહેબ.

અકબર—હુકમ કરો કે કચેરી બરખાસ્ત કરે.

ખીરબલ—આપની આજ્ઞા. (પ્રતિહારને) કચેરી બરખાસ્ત કર.

પ્રતિહાર—કચેરી બરખાસ્ત. (સર્વ જાય છે.)

પ્રવેશ ૧ મો.

(સ્થળ) વાડી.

અકબર તથા ખીરબલ.

અકબર—ક્યાં છે તે જગા?

ખીરબલ—આગળ ચાલો સાહેબ,

અકબર—વાડી તો આ આવી હજુ કેટલે દુર છે,

ખીરબલ—વાડીની અંદર. જુવો પણે દેખાય છે.

અકબર—હાં ઝટ કરો.

ખીરબલ—હીક મહારાજ. (કબર પાસે પોહાયેછે)

ખીરબલ—જે માનતા માનવી હોય તે માનો સાહેબ.

અકબર—(અકબર માનતા માનેછે.) જો મારે આજ્ઞાથી

એક વર્ષે છોકરો થાય તો હું આ કબરને સોનાની કરાવીશ.

(એટલું બોલ્યા પછી જાયછે. વરસ દહાડે અકબરને પુત્ર જન્મેછે તેથી તે સોનાની કરાવેછે અને ખીરબલને ધણું ઈનામ આપેછે.)

સમાપ્ત.

જાહેર ખબર.

મેં તમારે કાંઈપણ પુસ્તક—કાવ્યકાવ્યો, વાર્તાઓ, ઐતિહાસિક ગ્રંથો, આંકની ચોપડીઓ, શિક્ષણની ગ્રંથો, ધાર્મિક ગ્રંથો, વગેરે નહીં પુસ્તકો, સંસ્કૃત પુસ્તકો, નાટકો, કોપી પુસ્તકો, વગેરે નહીં પુસ્તકો મેં જોયાં સરતા આવડ્યાં અમારી પાસેથી શિક્ષકી કોમને મળશે. તેમજ મુગ્ધ અને કલ્પનાનાં સંસ્કૃત પુસ્તકો જુદા નોકા લઈ મંગાવી આપવામાં આવશે. મેં જોયાં તેક સાહેબે નીચેનાં સરનામે પોસ્ટપેડ પર લખવાં.

શ્રી. જોહાલાલ હરજીવન.

કે. નવી સડક ઉપર.

સમસર બાહાદુર જાપાના પાસે.

